

Vadlīnijas

ADMINISTRATĪVO
LĪGUMU
SLĒGŠANA

Šīs vadlīnijas ir sagatavojuši Latvijas Republikas
Tieslietu ministrija.

Tieslietu ministrija izsaka pateicību Augstākās tiesas
Administratīvo lietu departamenta tiesnesei *dr.iur.*
Jautrītei Briedei un Administratīvās apgabaltiesas
tiesnesei *mg.iur.* Ievai Višķerei par padomiem vadlīniju
izstrādē.

Autores:

Anda Smiltēna

Guna Kukle

Latvijas Republikas
Tieslietu ministrija

Rīga, 2016

Satura rādītājs

Ievads	3
A DAĻA. ADMINISTRATĪVĀ LĪGUMA JURIDISKĀ DABA	4
1. Administratīvā līguma būtība un tā mērķis.....	4
2. Administratīvais līgums kā administratīvā akta alternatīva vai palīglīdzeklis.....	5
2.1. Obligātais administratīvais akts.....	6
2.2. Izdošanas izvēles administratīvais akts.....	9
2.3. Satura izvēles administratīvais akts	10
2.4. Brīvais administratīvais akts.....	10
2.5. Citi gadījumi iestādes rīcības brīvības ietvaros.....	11
3. Administratīvais līgums kā izlīgums.....	12
4. Administratīvā līguma slēgšanas ierobežojumi.....	13
B DAĻA. ADMINISTRATĪVĀ LĪGUMA SASTĀVDAĻAS UN SLĒGŠANAS PROCEDŪRA.....	15
5. Administratīvā līguma puses	15
6. Administratīvā līguma priekšmets.....	17
7. Piedāvājums slēgt administratīvo līgumu.....	18
8. Administratīvā līguma ieteicamais saturs.....	19
9. Administratīvā līguma saskaņošana.....	21
C DAĻA. IESPĒJAMĀS DARBĪBAS PĒC ADMINISTRATĪVĀ LĪGUMA NOSLĒGŠANAS	21
10. Administratīvā līguma grozīšana un izbeigšana.....	21
11. Administratīvā līguma apstrīdēšana augstākā iestādē.....	23
12. Vēršanās tiesā ar pieteikumu par administratīvo līgumu.....	23

Ievads

Administratīvajā procesā tiesiskās attiecības starp privātpersonu un iestādi visbiežāk tiek ietekmētas ar iestādes izdotu **administratīvo aktu vai** iestādes veiktu **faktisko rīcību**. Papildus diviem minētajiem administratīvā procesa instrumentiem pastāv arī iespēja tiesiskās attiecības noregulēt, izmantojot **administratīvo līgumu**. Lai gan administratīvā līguma pamatprincipi ir nostiprināti normatīvajos aktos jau vairāk nekā desmit gadus, administratīvā līguma slēgšana nenotiek bieži, it īpaši gadījumos, ja speciālajos normatīvajos aktos administratīvā līguma slēgšana nav īpaši paredzēta.

Lai sekmētu izpratni par administratīvajiem līgumiem un veicinātu administratīvo līgumu slēgšanu, Tieslietu ministrija ir sagatavojusi šīs vadlīnijas.

Vadlīnijās aplūkoti šādi jautājumi:

- kas ir administratīvais līgums;
- kādos gadījumos administratīvo līgumu var slēgt kā alternatīvu administratīvajam aktam vai kā palīglīdzekli administratīvā akta izdošanā vai faktiskās rīcības veikšanā;
- kāda ir izlīguma būtība administratīvajā procesā;
- kādos gadījumos administratīvo līgumu slēgšana nav pieļaujama;
- kas ir jāietver administratīvajā līgumā un kāda ir administratīvā līguma slēgšanas kārtība;
- kādos gadījumos ir iespējams grozīt vai izbeigt administratīvo līgumu;
- vai administratīvo līgumu var apstrīdēt;
- kādos gadījumos var vērsties ar pieteikumu tiesā saistībā ar administratīvo līgumu.

A DAĻA. ADMINISTRATĪVĀ LĪGUMA JURIDISKĀ DABA

1. Administratīvā līguma būtība un tā mērķis

Administratīvais līgums ir vienošanās starp publisku personu un privātpersonu par administratīvi tiesisko attiecību noteikšanu, grozīšanu, izbeigšanu vai konstatēšanu, un to slēdz:

- lai izbeigtu tiesisku strīdu, it īpaši tiesas procesu (*administratīvais līgums kā izlīgums*);
- ja piemērojamās tiesību normas piešķir iestādei rīcības brīvību attiecībā uz administratīvā akta izdošanu, tā saturu vai faktisko rīcību (*administratīvais līgums kā administratīvā akta alternatīva vai palīglīdzeklis administratīvā akta izdošanas vai izpildes procesā vai faktiskās rīcības veikšanas procesā*)¹;
- ja to paredz normatīvais akts.

Administratīvā līguma būtība ir līguma dalībniekiem, savstarpēji saskaņojot intereses un piekrītot līguma noteikumiem, noregulēt konkrētas tiesiskās attiecības publisko tiesību valsts pārvaldes jomā.

Administratīvais līgums atšķirībā no administratīvā akta, kas ir iestādes vienpusējs gribas izteikums, ir divpusējs (vai atsevišķos gadījumos – daudzpusējs) saskaņots gribas izteikums, atbilstoši kuram iestāde ar privātpersonu ir vienojusies par visām iesaistītajām pusēm pieņemamu situācijas risinājumu. Tas ir atzīstams par īpaši veiksmīgu savstarpējo tiesisko attiecību noregulējumu, kas, ievērojot pušu piekrišanu līguma noteikumiem, veicina konkrētu administratīvi tiesisko attiecību spēkā stāšanos bez turpmākas apstrīdēšanas vai pārsūdzēšanas. Tas rada tiesisko noteiktību un ietaupa valsts resursus apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas gadījumu izskatīšanā.

PIEMĒRAM: Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25. panta astotās daļas 2. punkts noteic, ka gadījumā, ja konstatēts patērētāju tiesību pārkāpums, kas skar patērētāju grupas intereses (patērētāju kolektīvās intereses), un tas var radīt zaudējumus vai kaitējumu patērētājiem, arī atsevišķam

¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80. panta pirmā daļa

patērētājam, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, izvērtējis pārkāpuma raksturu un būtību, kā arī citus aspektus, ir tiesīgs pieņemt lēmumu, ar kuru uzdod ražotājam, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam izbeigt pārkāpumu un veikt noteiktas darbības tā ietekmes novēršanai, nosakot termiņu šo darbību izpildei.

Tā vietā, lai pieņemtu vienpusēju lēmumu par veicamajiem pasākumiem patērētāju tiesību pārkāpuma ietekmes novēršanai, iestāde var slēgt administratīvo līgumu ar ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, vienojoties par veicamajiem pasākumiem. Tas veicina attiecīgo pasākumu efektīvāku izpildi, jo persona pati ir tiem piekritusi, un nodrošina valsts pārvaldes uzdevuma izpildi privātpersonai pieņemamā veidā, ievērojot tās intereses.

Administratīvā līguma slēgšanā ir jāievēro pamatprincips, ka administratīvo līgumu slēdz, ievērojot **Civillikuma noteikumus** par tiesisku darījumu noslēgšanu. Administratīvais līgums „pamatā” ir civiltiesisks līgums, kuru „pārklāj” publisko tiesību elementi. Tādēļ tam jāatbilst gan civiltiesiskajiem priekšnoteikumiem (piemēram, gribas īstums u.c.), gan papildus arī publisko tiesību noteikumiem.²

PIEMĒRAM: Uz administratīvo līgumu attiecināms Civillikuma 1440. pants, saskaņā ar kuru, lai tiesisks darījums būtu spēkā, nepietiek ar to vien, ka tā dalībnieki izteic savu gribu, bet ir vēl vajadzīgs, lai šī griba būtu radusies brīvi – bez maldības, viltus vai spaidiem.

Administratīvā līguma **mērķis** ir efektīva valsts pārvaldes funkciju veikšana un sabiedrības labuma iegūšana³. Administratīvā līguma mērķim ir jābūt publisko tiesību jomā.

2. Administratīvais līgums kā administratīvā akta alternatīva vai palīglīdzeklis

Lai iestāde izlemtu par administratīvā līguma slēgšanu, tai ir jānoskaidro, vai piemērojamās tiesību normas piešķir iestādei rīcības brīvību attiecībā uz administratīvā akta izdošanu, tā saturu vai faktisko rīcību.

² Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija. Latvijas Vēstnesis, 2002. gada 26. jūnijs, Nr. 95

³ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-365/2006 11.2. punkts

Gadījumos, kad iestādei pastāv rīcības brīvība, tiesību normas parasti ir formulētas, paredzot, ka iestāde „var”, „drīkst”, tai „ir tiesības” piemērot attiecīgās sekas, kā arī tas, ka normā jau ir dots skaidrs vairāku iespējamo tiesību seku uzskaitījums vai ietvars, kura robežās jāizvēlas attiecīgās sekas (piemēram, uzliekamās soda naudas ietvars)⁴.

Ja tiesību normas nepiešķir rīcības brīvību attiecībā uz administratīvā akta izdošanu un tā saturu un ir izdodams obligātais administratīvais akts, administratīvā līguma noslēgšana ir ierobežotāka, salīdzinot ar gadījumiem, kad tiesību normas paredz iestādei rīcības brīvību attiecībā uz administratīvā akta saturu un ir izdodams satura izvēles vai brīvais administratīvais akts.

Atkarībā no tā, kādu administratīvā akta veidu paredz normatīvais akts, ir iespējams izšķirt, par ko var slēgt administratīvo līgumu.

Administratīvā līguma būtība Administratīvā akta veids	Aizstāt administratīvo aktu	Vienoties par administratīvā akta nosacījumiem	Vienoties par izpildi	Izligums
Obligātais administratīvais akts	Netipiskos gadījumos	✓	✓	✓
Izdošanas izvēles administratīvais akts	Netipiskos gadījumos	✓	✓	✓
Satura izvēles administratīvais akts	✓	✓	✓	✓
Brīvais administratīvais akts	✓	✓	✓	✓

Par netipiskiem gadījumiem skat. vadlīniju 2.1. apakšnodaļu

2.1. Obligātais administratīvais akts

Administratīvais akts atzīstams par obligāto administratīvo aktu tad, ja tiesību normā noteikts, ka izdodams konkrēta satura administratīvais akts⁵. Obligātā administratīvā akta gadījumā

⁴ Briede J., Levits E. 65. pants. Apsvērumi, pieņemot lēmumu par administratīvā akta izdošanu un nosakot tā saturu. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 623.-624. lpp.

⁵ Administratīvā procesa likuma 65. panta pirmā daļa

likumdevējs parasti lieto darbības vārdu īstenības izteiksmes tagadnes trešajā formā⁶ (piemēram, iestāde „piešķir”, „atļauj”).

Ja iestāde secina, ka pastāv visi tiesību normā paredzētie apstākļi, tā izdod obligāto administratīvo aktu, parasti neizdarot nekādus lietderības apsvērumus⁷.

Jāņem vērā, ka obligātā administratīvā akta gadījumā iestādes rīcības brīvība ir samazināta līdz minimumam. Tomēr demokrātiskā tiesiskā valstī valsts pārvaldei ir jātiecas nodrošināt taisnīgumu. Nav pieļaujama formāla tiesību normu piemērošana, ignorējot faktiskos apstākļus, kas konkrētu gadījumu būtiski atšķir no citiem gadījumiem, kuros likumdevējs ir paredzējis noteiktu valsts varas izmantošanas veidu. **Netipiskos gadījumos** iestādei ir tiesības atkāpties no tiesisko seku īstenošanas, pamatojot to ar īpašiem, uzrādāmiem un pārliecinošiem argumentiem.⁸

Netipisks ir tāds gadījums, kas *izpilda* visus likuma normas tiesiskā sastāva nosacījumus, taču ar to nesaraucjami ir saistīti *papildu apstākļi*, kas būtiski maina šī gadījuma raksturu. Likuma piemērošana netipiskos gadījumos var novest pie tā, ka obligāti izdodamais administratīvais akts ir nesamērīgs.⁹ Lai piemērotu tādas sekas, kas konkrētajam netipiskajam gadījumam ir samērīgas, iestādei ir rūpīgi jāizvērtē konkrētais gadījums un tikai izņēmuma gadījumā pieļaujams atkāpties no obligātā administratīvā akta tiesiskā regulējuma. Tas ir nepieciešams tādēļ, lai izslēgtu iespēju, ka katras, pat pamatotas šaubas par konkrētā obligātā administratīvā akta samērīgumu varētu novest pie likuma samērā vienkāršas „pārinterpretācijas”, apgāžot likuma taisnīguma prezumpciju¹⁰.

Tādējādi izņēmuma gadījumā ja, piemērojot samērīguma principu, iestāde konstatē netipisku gadījumu, tā var slēgt administratīvo līgumu.

Ir jāņem vērā, ka var būt ļoti netipiskas situācijas, kas likumā nav tieši noregulētas vai ir atkarīgas tikai no pierādījumu

⁶ Briede J., Levits E. 65. pants. Apsvērumi, pieņemot lēmumu par administratīvā akta izdošanu un nosakot tā saturu. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 621. lpp.

⁷ Turpat, 622. lpp.

⁸ Satversmes tiesas 2007. gada 28. februāra lēmuma lietā Nr. 2006-41-01 15. punkts

⁹ Levits E. Samērīguma princips un obligātais administratīvais akts. Jurista Vārds Nr. 13, 2007. gada 27. marts

¹⁰ Skat. turpat

vērtēšanas, līdz ar to piemērojamās tiesību normas interpretācija un piemērošana konkrētajam gadījumam ir strīdīga. Ja nodokļu administrācijas nostāja šo objektīvo apstākļu dēļ nav stingra, būtu lietderīgi pieļaut līguma noslēgšanu ar mērķi novērst valsts resursu patēriņu tiesāšanās procesā un panākt vienprātību par faktiskajiem apstākļiem un piemērojamām tiesību normām.¹¹

Tomēr ir jāņem vērā, ka gadījumā, ja no tiesību normām izriet skaidrs iestādes pienākums veikt kādas darbības, ar līgumu nevar šo pienākumu atcelt. Piemēram, ja no tiesību normām nepārprotami izriet, ka, iestājoties noteiktiem tiesiskajiem apstākļiem, licence ir jāanulē, tas ir jādara.¹²

Netipiskos gadījumos administratīvo līgumu var slēgt:

- lai nodrošinātu samērīguma principa, tiesiskās paļāvības vai vienlīdzības principa ievērošanu, ja konkrētajā gadījumā secināms, ka tiem dodama priekšroka pār taisnīguma principu;
- ja ir neskaidri lietas faktiskie apstākļi un to noskaidrošana nav iespējama vai prasa nesamērīgus resursus,
- ja ir neviennozīmīga tiesību normu interpretācija,
- ja ir objektīvi neskaidra tiesību normu piemērošana konkrētajiem faktiskajiem apstākļiem.

Obligātā administratīvā akta gadījumā administratīvā līguma slēgšana ir iespējama salīdzinoši retāk, nekā tas ir brīvā vai satura izvēles administratīvā akta gadījumā. Tiesību normu interpretācijas vai piemērošanas diskutējamība var būt pamats slēgt administratīvo līgumu tikai tad, ja pēc padziļinātas un rūpīgas izpētes iestāde tomēr secina, ka ļoti dažādas prakses vai situācijas netipiskuma dēļ nav viennozīmīgi skaidri tiesiskie apstākļi.

Papildus minētajiem gadījumiem obligātā administratīvā akta gadījumā administratīvo līgumu var slēgt arī par:

¹¹ Briede J. Administratīvā līguma noslēgšanas problemātiskie aspekti. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: Latvijas Universitāte, 2014, 213. lpp.

¹² Turpat, 214. lpp.

- administratīvā akta **nosacījumiem**¹³;
- administratīvā akta **izpildi**, ja pastāv kādas administratīvā akta izpildes grūtības vai īpatnības.

2.2. Izdošanas izvēles administratīvais akts

Izdošanas izvēles administratīvā akta gadījumā piemērojamā tiesību norma ļauj iestādei izlemt, vai administratīvo aktu izdot vai neizdot, bet izdošanas gadījumā nosaka konkrētu tā saturu. Šādā gadījumā iestādei jāapsver izdošanas lietderība.¹⁴

Tādējādi izdošanas izvēles administratīvā akta gadījumā, ja administratīvais akts tiek izdots, tad tas var būt tikai ar konkrētu saturu.

Piemēram, saskaņā ar Imigrācijas likuma 22.¹ panta otro daļu, ja konstatēts, ka uzaicinātais ir sniedzis nepatiesas ziņas par to, ka viņš ir reģistrējies kā nodokļu maksātājs, vai par nodokļu parādiem, kurus administrē Valsts ieņēmumu dienests, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir tiesīga pieņemt lēmumu par aizliegumu uz vienu gadu šai personai uzaicināt ārzemnieku. Šādā gadījumā, ja Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde pie konkrētajiem apstākļiem izlemj par administratīvā akta izdošanu, tam var būt tikai konkrēts saturs – aizliegums uz vienu gadu uzaicināt ārzemnieku.

Tā kā izdošanas izvēles administratīvajam aktam var būt tikai konkrēts saturs, tad administratīvā līguma slēgšana pieļaujama tādos pašos gadījumos, kā tas ir obligātā administratīvā akta gadījumā, proti:

- **netipiskā gadījumā**;
- par administratīvā akta **nosacījumiem**;
- par administratīvā akta **izpildi**, ja pastāv kādas administratīvā akta izpildes grūtības vai īpatnības.

¹³ Administratīvā procesa likuma 68. pants

¹⁴ Administratīvā procesa likuma 65. panta otrā daļa

2.3. Satura izvēles administratīvais akts

Satura izvēles administratīvā akta gadījumā piemērojamā tiesību normā noteikts, ka administratīvais akts izdodams, bet nav noteikts tā konkrētais saturs. Šādā gadījumā iestāde nosaka administratīvā akta saturu, ievērojot tiesību normā noteiktos ietvarus un pamatojoties uz lietderības apsvērumiem.¹⁵

Piemēram, atbilstoši Vides aizsardzības likuma 28. panta piektajai daļai šā panta ceturtnās daļas 1., 2. un 3.punktā minētajos gadījumos Valsts vides dienests pieņem lēmumu par tā operatora konstatēšanu, kura profesionālā darbība izraisījusi kaitējumu videi, un neatliekamo un sanācijas pasākumu veikšanu.

Tādējādi tiesību norma paredz, ka iestādei ir jāpieņem lēmums par operatora konstatēšanu un neatliekamo un sanācijas pasākumu veikšanu, taču konkrēts saturs – kādi neatliekami un sanācijas pasākumi operatoram veicami, ir iestādes izlemšanas jautājums, vadoties no lietderības apsvērumiem.

Šādā gadījumā, lai sanācijas pasākumi būtu efektīvi, iestādei administratīvā akta izdošanas vietā būtu lietderīgi noslēgt ar personu administratīvo līgumu par veicamajiem pasākumiem.

Tā kā satura izvēles administratīvā akta gadījumā iestādei ir tiesības likuma ietvaros noteikt administratīvā akta saturu, tad šādā gadījumā, slēdzot administratīvo līgumu, privātpersonai nosakāmais tiesiskais pienākums var tikt ietverts administratīvajā līgumā kā līguma priekšmets. Tādējādi satura izvēles administratīvā akta gadījumā administratīvais līgums var tikt noslēgts **par konkrēto tiesisko attiecību noregulēšanu** ar konkrētiem līdzekļiem.

Ņemot vērā to, ka gadījumos, kad iestāde var lemt par administratīvā akta saturu, tā administratīvajā aktā var ietvert arī nosacījumus¹⁶, tad administratīvā līguma slēgšana satura izvēles administratīvā akta gadījumā ir pieļaujama arī par administratīvā akta **nosacījumiem**, kā arī administratīvā akta **izpildes** jautājumiem.

2.4. Brīvais administratīvais akts

Brīvā administratīvā akta gadījumā piemērojamā tiesību norma ļauj iestādei izlemt, vai administratīvo aktu izdot vai neizdot, bet izdošanas gadījumā nenosaka konkrētu tā saturu.

¹⁵ Administratīvā procesa likuma 65. panta trešā daļa

¹⁶ Administratīvā procesa likuma 68. panta otrās daļas 1. punkts

Šādā gadījumā iestādei vispirms jāizdara izdošanas lietderības apsvērumi. Ja iestāde secina, ka administratīvais akts ir izdodams, tā izdod šo aktu, ievērojot piemērojamā tiesību normā noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatojamās uz lietderības apsvērumiem, nosaka administratīvā akta saturu.¹⁷

Piemēram, Reklāmas likuma 15. panta ceturtā daļa paredz, ka gadījumā, ja reklāma neatbilst normatīvo aktu prasībām, Uzraudzības iestāde ir tiesīga pieņemt vienu vai vairākus lēmumus, ar kuriem:

- 1) uzdod reklāmas devējam sniegt reklāmā, preču marķējumā vai citādā veidā papildu informāciju, kas ir būtiska no personu aizsardzības vai saimnieciskās darbības veicēju, vai profesionālās darbības veicēju likumīgo tiesību viedokļa;
  - 2) pieprasa izslēgt no reklāmas atsevišķus elementus (informāciju, vizuālos attēlus, skaņu vai citus speciālos efektus);
  - 3) aizliedz izplatīt reklāmu;
  - 4) pieprasa atsaukt reklāmu;
  - 5) piemēro administratīvo sodu likumā noteiktajā kārtībā;
  - 6) uzdod reklāmas devējam vai reklāmas izplatītājam izbeigt pārkāpumu un nosaka termiņu pārkāpuma izbeigšanai.
- Minētā norma ļauj Uzraudzības iestādei izlemt, vai pieņemt lēmumu un tā pieņemšanas gadījumā – izvēlēties nepieciešamo lēmuma veidu.

Šī norma ļauj arī iestādei vienoties ar personu par administratīvā līguma slēgšanu, kopīgi izvēloties piemērotāko tiesisko attiecību risinājumu.

Ievērojot to, ka brīvo administratīvo aktu iestāde izdod, vadoties no lietderības apsvērumiem, tā brīvā administratīvā akta izdošanas vietā var noslēgt administratīvo līgumu par **konkrētajām administratīvi tiesiskajām attiecībām**. Tāpat administratīvo līgumu iespējams slēgt par administratīvā akta **nosacījumiem** vai **izpildes** procesu.

2.5. Citi gadījumi iestādes rīcības brīvības ietvaros

Šo vadlīniju 2.1.-2.4. apakšnodaļā aprakstīti tipiskākie gadījumi, kad ir iespējama administratīvo līgumu slēgšana. Tomēr šis uzskaitījums nav izsmelošs. Ir jāņem vērā, ka administratīvais līgums ir īpaši piemērots netipisku vai neskaidru administratīvi tiesisko attiecību risināšanas līdzeklis. Tāpēc administratīvo līgumu var slēgt arī citos gadījumos, piemēram:

¹⁷ Administratīvā procesa likuma 65. panta ceturtā daļa

- administratīvo līgumu var slēgt kā **palīglīdzekli** administratīvā akta izdošanas vai veikšanas procesā;
- administratīvo līgumu var slēgt, ja iestādei ir rīcības brīvība attiecībā uz **faktisko rīcību**;
- administratīvo līgumu var slēgt par administratīvā akta **izdošanu nākotnē**¹⁸.

3. Administratīvais līgums kā izlīgums

Lai kādu apstrīdamu vai kā citādi apšaubāmu savstarpēju tiesisko attiecību, savstarpēji piekāpdamies, pārvērstu par neapstrīdamu un neapšaubāmu, tiek slēgts izlīgums¹⁹. Izlīgums tiek slēgts par strīdu, kas pastāv starp privātpersonu un iestādi saistībā ar iestādes jau izdotu administratīvo aktu vai faktisko rīcību²⁰.

No tiesību aizsardzības un strīdu risināšanas efektivitātes viedokļa izlīgums ir ar lielāku tiesisko vērtību nekā tiesas nolēmums, jo ar to radītās sekas privātpersonai sniedz atbilstošāko tiesību aizsardzību un vairo tiesisko stabilitāti. Tiesiskā valstī priekšroka dodama pušu vienprātīgam konflikta risinājumam, nevis tiesneša vienpusēji nolemtajam, kā risināms konflikts.²¹

Izlīgums pēc administratīvā akta izdošanas vai faktiskās rīcības veikšanas var tikt slēgts jebkurā brīdī. Administratīvā akta apstrīdēšanas stadijā iestādei ir pienākums, izskatot iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu, izvērtēt iespēju noslēgt izlīgumu²². Vienlaikus jāņem vērā, ka ne visos gadījumos izlīgums ir atbilstoša strīdu atrisināšanas forma.

¹⁸ Višķere I. 63.¹ pants. Administratīvā līguma slēgšana. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 604. lpp.

¹⁹ Sal.: Civillikuma 1881. pants

²⁰ Višķere I. 63.¹ pants. Administratīvā līguma slēgšana. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 604. lpp.

²¹ Litvins G. 80.¹ pants. Izlīguma noslēgšanas iespēju izvērtēšana. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 780. lpp.

²² Administratīvā procesa likuma 80.¹ pants

Vienošanās par nodokļu parādu nav tiesiski iespējama, jo to liedz nodokļu administrācijas padotība likumam. Nodokļu administrācija nevar ar vienošanos atteikties no likumā noteikto nodokļu iekasēšanas.²³ Vienošanās ir iespējama par aprēķinātās soda naudas un nokavējuma naudas samazināšanu²⁴.

Izlīgumā, saprātīgi novērtējot faktiskos vai tiesiskos apstākļus, pastāvošās neskaidrības tiek novērstas, savstarpēji piekāpjoties²⁵.

PIEMĒRAM: Izlīgums var tikt noslēgts, lai novērstu tiesisko nenoteiktību un neskaidrību attiecībā uz tiesību normu interpretāciju, kas lietas dalībniekiem radusies pārvaldes lēmuma pieņemšanas procesā vai rezultātā, kā arī gadījumos, kad pastāv nevienprātība attiecībā uz iestādes rīcības brīvības robežām konkrētās tiesiskajās attiecībās.²⁶

Jo īpaši iestādei būtu jāapsver iespēja noslēgt izlīgumu, ja, iepazīstoties ar administratīvā akta apstrīdēšanas iesniegumu, iestāde secina, ka tā iesniedzējam ir daļēja taisnība, bet administratīvā akta pilnīga atcelšana nebūtu lietderīgākais risinājums (ar atcelšanu vien visas tiesību problēmas netiktu atrisinātas).

4. Administratīvā līguma slēgšanas ierobežojumi

Administratīvā līguma slēgšana nav pieļaujama, ja **līguma forma nav piemērota** konkrētās tiesiskās attiecības regulēšanai²⁷.

Jautājumā – vai administratīvais līgums ir pieļaujams kā darbības forma – ir jāņem vērā, ka likums nesatur līguma kā darbības formas vispārēju aizliegumu. Tādējādi likums dod vispārēju atļauju slēgt administratīvo līgumu, atrunājot aizliegumu. Administratīvā līguma slēgšanas aizliegumi tādēļ sastopami tikai izņēmuma gadījumos. Administratīvā līguma kā darbības formas noslēgšanas nepieļaujamība izriet ne tikai no

²³ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2008. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-502/2008 16. punkts

²⁴ Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 41. pants

²⁵ Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas Administratīvā procesa likuma. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 235. lpp.

²⁶ Skaldis I. Izlīgums administratīvajā procesā. Bakalaura darbs Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē. Rīga, 2014, 16. lp.

²⁷ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80. panta otrā daļa

skaidri izteikta aizlieguma, bet tā var izrietēt arī no likuma jēgas, mērķa un sistēmas.²⁸

Publiski tiesiskā līguma darbības forma nav pieļaujama **konkursu, atbilstības un tamlīdzīgās pārbaudēs**, attiecībā uz pārbaudes saturu un pārbaudes rezultātu. Noslēdzot līgumu, ar to ir aizliegts iecelt ierēdņus un piešķirt pilsonību. Šie tiesību akti var tikt izdoti tikai noteiktu dokumentu veidā.²⁹

Tas, vai administratīvais līgums ir **pretrunā valsts pārvaldes principiem vai nesamērīgi ierobežo privātpersonas tiesisko aizsardzību**³⁰, ir tiesiskuma, nevis līguma slēgšanas pieļaujamības jautājums³¹. Tas ir jāvērtē katrā individuālā gadījumā.

Atbilstoši likuma prioritātes principam, ja iestāde labvēlīga administratīvā akta vietā izvēlas slēgt administratīvo līgumu, kas regulē tiesiskās attiecības demokrātiskai sabiedrībai un valsts iekārtai būtiski svarīgā jautājumā (vārda un preses brīvība, domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvība, pulcēšanās un biedrošanās brīvība, kā arī politiskā sistēma)³², iestādei ir jāizvērtē, vai šāds administratīvais līgums neaizskar sabiedrības intereses. Administratīvo līgumu nevar slēgt, ja tas aizskar būtiskas sabiedrības intereses³³.

Ar administratīvo līgumu parasti nevar aizstāt **vispārīgo administratīvo aktu**. Vispārīgā administratīvā akta gadījumā administratīvais akts netiek izdots konkrētai personai (pēc vārda un uzvārda), bet administratīvā līguma gadījumā konkrētas līguma puses ir nozīmīga administratīvā līguma sastāvdaļa.

²⁸ Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas Administratīvā procesa likuma. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 224. lpp.

²⁹ Turpat, 224.-225. lpp.

³⁰ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80. panta otrā daļa

³¹ Briede J. Administratīvā līguma noslēgšanas problemātiskie aspekti. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 212.-214. lpp.

³² Administratīvā procesa likuma 14. pants

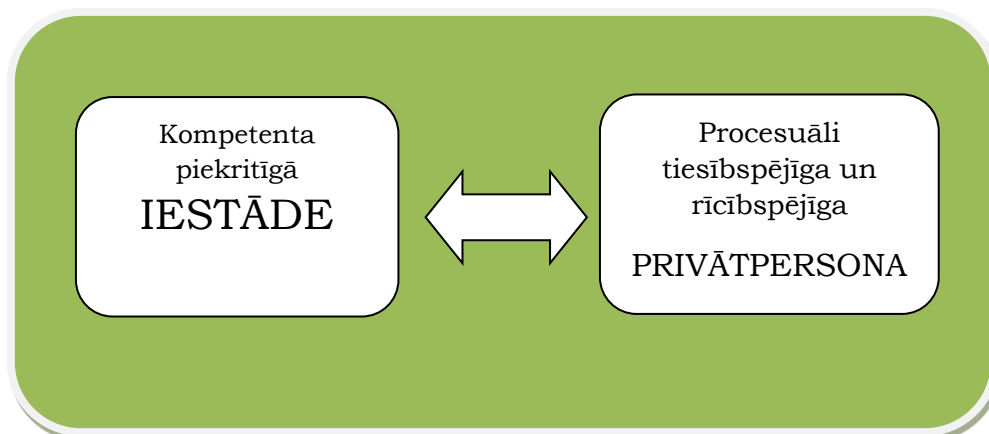
³³ Briede J. Administratīvā līguma noslēgšanas problemātiskie aspekti. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 212.-214. lpp.

B DAĻA. ADMINISTRATĪVĀ LĪGUMA SASTĀVDAĻAS UN SLĒGŠANAS PROCEDŪRA

5. Administratīvā līguma puses

Administratīvais līgums tiek slēgts starp publisku personu un privātpersonu.

Administratīvo līgumu publiskas personas vārdā slēdz piekritīgā amatpersona vai iestāde.

Lai **iestāde** publiskas personas vārdā būtu tiesīga slēgt administratīvo līgumu, iestādei ir jāpārbauda:

- 1) **kompetence** (funkcionālā piekritība³⁴). Iestādes kompetence ir noteikta normatīvajos aktos; atsevišķi iestādes darbības jautājumi var būt regulēti publisko tiesību līgumos;
- 2) **hierarhiskā piekritība**³⁵, proti, vai attiecīgais jautājums neietilpst augstākas vai zemākas iestādes kompetencē, kā arī jāidentificē iestādes struktūrvienība, kura saskaņā ar iestādes iekšējo kārtību izskata attiecīgus jautājumus (priekšmetiskā piekritība³⁶).

³⁴ Stucka A. 51. pants. Administratīvās lietas piekritība. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 506. lpp.

³⁵ Briede J. Administratīvais akts. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003, 77. lpp.

³⁶ Stucka A. 51. pants. Administratīvās lietas piekritība. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 508. lpp.

- 3) **teritoriālā piekritība**³⁷ - vai saskaņā ar teritoriālo izvietojumu attiecīgā iestāde ir tā, kas kompetenta slēgt administratīvo līgumu.

Tādējādi administratīvo līgumu slēdz tā iestāde, kuras kompetencē ietilpst attiecīgā administratīvā akta izdošana vai faktiskās rīcības veikšana, ja normatīvajā aktā nav noteikts citādi.

Vērtējot **privātpersonas** tiesības slēgt administratīvo līgumu, ir jāvadās no:

1) privātpersonas administratīvi procesuālās tiesības

Administratīvi procesuālā tiesības ir atzīstama vienlīdzīgi fiziskajām un privāto tiesību juridiskajām personām. Administratīvi procesuālā tiesības ir atzīstama arī personu apvienībai, ja personas ir saistītas ar pietiekami noturīgu saikni, lai sasniegtu noteiktu mērķi, un personu apvienībai ir noteikta lēmumu pieņemšanas kārtība.

2) privātpersonas administratīvi procesuālās rīcības

Administratīvi procesuālā rīcības ir:

- 1) pilngadīgai fiziskajai personai tiktāl, cik tās rīcības nav ierobežojusi tiesa;
- 2) privāto tiesību juridiskajai personai;
- 3) personu apvienībai, kurai ir atzīstama procesuālā tiesības.

IZNĒMUMI:

Administratīvais līgums var tikt noslēgts **starp divām privātpersonām**

ja viena no privātpersonām ir iestāde Administratīvā procesa likuma izpratnē jeb tai ar normatīvo aktu vai publisko tiesību līgumu piešķirtas pilnvaras valsts pārvaldes jomā³⁸

Administratīvais līgums var tikt noslēgts **starp divām publisko tiesību juridiskām personām**

ja administratīvais līgums tiek slēgts tādu administratīvi tiesisko attiecību ietvaros, kur administratīvā akta adresāts var būt publisko tiesību subjekts

³⁷ Stucka A. 51. pants. Administratīvās lietas piekritība. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 508. lpp.

³⁸ Administratīvā procesa likuma 1. panta pirmā daļa

(gadījumos, kad tas atrodas salīdzināmā situācijā ar privātpersonu un konkrētajā gadījumā ir pakļauts tādiem pašiem tiesību priekšrakstiem kā privātpersona³⁹)

Iestādei īpaši pakļauta persona var būt administratīvā līguma dalībiece tikai tādā gadījumā, ja tā attiecīgajā situācijā varētu būt arī administratīvā akta adresāts.

Trešās personas tiesības administratīvais līgums nedrīkst ierobežot⁴⁰. Ja administratīvajā līgumā ir plānots risināt jautājumus, kas varētu aizskart trešās personas tiesības vai tiesiskās intereses, viņa ir jāpieaicina konkrētajā administratīvajā procesā.

Tad, ja konkrētajā administratīvajā procesā ir nepieciešams pieaicināt trešo personu, administratīvā līguma slēgšana ir īpaši lietderīga. Proti, ja administratīvais akts piešķir subjektīvās publiskās tiesības vienai personai un vienlaikus aizskar citas personas subjektīvās publiskās tiesības, ar administratīvā līguma palīdzību šīs pretēji vērstās intereses iespējams saskaņot visām iesaistītajām pusēm pieņemamā veidā.

6. Administratīvā līguma priekšmets

Administratīvā līguma **priekšmets ir konkrētas administratīvi tiesiskās attiecības**, kas tiek nodibinātas līdzēju starpā.

Izlīguma gadījumā izlīguma priekšmets ir tiesiskās attiecības, par kurām ir strīds⁴¹. Tādējādi izlīguma priekšmetam nevajadzētu būt, piemēram, „izlīguma noslēgšana” vai „tiesiskā strīda izbeigšana” – tas ir administratīvā līguma noslēgšanas mērķis.

IZLĪGUMA GADĪJUMĀ:

Iestāde ar personu var vienoties par iestādes noteiktā naudas soda apmēra samazināšanu (gadījumos, kad naudas sods tiek noteikts administratīvā procesa ietvaros). Šāda līguma priekšmets –

³⁹ Administratīvā procesa likuma 27. panta otrā daļa

⁴⁰ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 84. pants

⁴¹ Sal.: Civillikuma 1883. pants

naudas soda apmērs, par kuru puses ir panākušas vienošanos.

JA ADMINISTRATĪVAIS LĪGUMS AIZSTĀJ ADMINISTRATĪVO AKTU (JEB IR ADMINISTRATĪVĀ AKTA ALTERNATĪVA):

Iestāde tā vietā, lai izdotu administratīvo aktu par patvaļīgas būvniecības radīto seku novēršanu, var noslēgt administratīvo līgumu, vienojoties ar personu par tās veicamajiem pienākumiem. Līguma priekšmets – pasākumi patvaļīgas būvniecības seku novēršanai.

JA ADMINISTRATĪVAIS LĪGUMS IR PALĪGLĪDZEKLIS ADMINISTRATĪVĀ AKTA IZDOŠANAS VAI IZPILDES PROCESĀ VAI FAKTISKĀS RĪCĪBAS VEIKŠANAS PROCESĀ:

Pēc lēmuma par zāļu iekļaušanu kompensējamo zāļu sarakstā pieņemšanas iestāde ar personu noslēdz līgumu par finansiālu līdzdalību kompensējamo zāļu sarakstā iekļauto zāļu kompensācijas nodrošināšanā. Līguma priekšmets – kompensācijas kārtība.

JA TAS PAREDZĒTS NORMATĪVAJĀ AKTĀ:

Saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likuma 31. panta pirmo daļu detālplānojumu īsteno saskaņā ar administratīvo līgumu, kas noslēgts starp vietējo pašvaldību un detālplānojuma izstrādes īstenotāju. Līguma priekšmets – prasības detālplānojuma īstenošanai.

7. Piedāvājums slēgt administratīvo līgumu

Administratīvā līguma slēgšanu var ierosināt gan **iestāde**, gan **privātpersona**.

Ja iestādē ir iesniegts iesniegums par administratīvā akta izdošanu un procesa dalībnieki mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas dienas ir vienojušies par iespēju slēgt administratīvo līgumu, iestāde ir tiesīga iesnieguma par administratīvā akta izdošanu izskatīšanu atlikt. Iestādei jāatsāk lēmuma pieņemšanas process tad, ja kāds no administratīvā procesa dalībniekiem administratīvā līguma sagatavošanas laikā paziņo, ka administratīvo līgumu nevēlas slēgt, un lēmums jāpieņem mēneša laikā no dienas, kad izteikts paziņojums par atteikšanos slēgt administratīvo līgumu.⁴²

Ja administratīvo procesu iestādē ierosina **privātpersona**, tad tā, iesniedzot iesniegumu vai sniedzot paskaidrojumus

⁴² Administratīvā procesa likuma 64. panta piektā daļa

administratīvajā lietā, var lūgt iestādi noslēgt administratīvo līgumu.

Iestāde var privātpersonai piedāvāt noslēgt administratīvo līgumu, ja, izvērtējusi administratīvās lietas apstākļus, tā saskata par iespējamu un lietderīgu slēgt administratīvo līgumu.

Privātpersona un iestāde, savstarpēji sazinoties, nav aprobežotas ar rakstveida dokumenta obligātu nepieciešamību. Vadoties no konkrētās lietas apstākļiem, saziņa iespējama arī iestādē uz vietas, elektroniski vai telefoniski.

Izvērtējot administratīvā līguma slēgšanas iespējamību, iestādei ir ieteicams sagatavot ziņojumu (iestādes iekšēju dokumentu), kurā ir norādīti apsvērumi administratīvā līguma slēgšanai. Īpaši šāds ziņojums būtu nepieciešams gadījumā, ja konkrēto situāciju neregulē tiesību normas.

Ja puses ir atzinušas par iespējamu noslēgt administratīvo līgumu, tad pusēm jāvienojas par to, kura no tām izstrādās administratīvā līguma projektu. Pēc būtības administratīvā līguma projekts būtu jāgatavo iestādei, jo tās rīcībā ir lielāki resursi (tai skaitā kompetence), salīdzinot ar privātpersonu. Tas arī veicinātu labas pārvaldības principa ievērošanu iestādes darbībā.

8. Administratīvā līguma ieteicamais saturs

Administratīvā līguma saturs veidojams no šādām sastāvdaļu grupām:

1) **sastāvdaļas, kas izriet no līguma kā tiesiska darījuma būtības** - līguma slēdzējas puses, to rekvizīti, paraksti, atrunas par līguma spēkā stāšanos, grozīšanu, izbeigšanu, strīdu risināšanas kārtība u.c.;

2) **līguma būtiskās sastāvdaļas, kas raksturo tieši administratīvo līgumu** – publiski tiesiskās attiecības, kas ir šī līguma priekšmets, saistītais administratīvais akts, faktiskā rīcība vai saistītā tiesvedība u.c.;

3) **līguma sastāvdaļas, kas specifiski nepieciešamas saistībā ar konkrētā līguma priekšmetu un līguma izpildi**

apstākļiem – pušu norēķinu konti maksājumu veikšanai, kārtība, kādā izlīgumu iesniedz tiesā, u.tml.

Vispārīgi var izdalīt šādas administratīvā līguma sastāvdaļas:

- ❖ Līgumslēdzējpusēs
- ❖ Tiesiskais pamats līguma noslēgšanai
- ❖ Saistītais administratīvais akts, faktiskā rīcība vai tiesvedībā esoša lieta
- ❖ Līguma priekšmets
- ❖ Pušu tiesības un pienākumi
- ❖ Vienošanās par to, kurš no līdzējiem iesniegs administratīvo līgumu tiesā, ja tas konkrētajā gadījumā nepieciešams (piemēram, izlīgums noslēgts tiesvedības procesa laikā)
- ❖ Vienošanās par savstarpējo norēķinu kārtību, nepieciešamības gadījumā vienojoties arī par privātpersonai nodarītā morālā kaitējuma atlīdzināšanas apmēru⁴³
- ❖ Līdzēju atbildība
- ❖ Līguma spēkā esamība, grozīšana un izbeigšana
- ❖ Strīdu izskatīšanas kārtība
- ❖ Līdzēju rekvizīti

Izlīgumā var iekļaut arī preambulu, norādot apstākļus, kāpēc procesa dalībnieki ir izšķīrušies par strīda risinājumu šādā ceļā, piemēram, „apzinoties, ka pastāv neskaidrība par faktiskajiem apstākļiem, kurus nav iespējams noskaidrot”, „ņemot vērā, ka strīda turpmāka risināšana prasītu resursus, kuri krietni pārsniegtu iespējamo guvumu” u.tml.

Minētais uzskaitījums nav izsmelošs. Tāpat ir iespējams, ka katrā administratīvajā līgumā nav nepieciešamas visas uzskaitītās sastāvdaļas.

⁴³ Par morālā kaitējuma atlīdzināšanas praksi skat. Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumu „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās”, www.at.gov.lv

9. Administratīvā līguma saskaņošana

Izlīgums	Nepieciešama institucionāli augstākas iestādes piekrišana ⁴⁴
Administratīvais līgums rīcības brīvības ietvaros	Nepieciešama funkcionāli augstākas iestādes piekrišana ⁴⁵
Administratīvais līgums likumā tieši paredzētos gadījumos	Ja normatīvajā aktā nav paredzēts īpašs regulējums, līgums saskaņojums iepriekš norādītajā kārtībā atkarībā no administratīvā līguma veida

C DAĻA. IESPĒJAMĀS DARBĪBAS PĒC ADMINISTRATĪVĀ LĪGUMA NOSLĒGŠANAS

10. Administratīvā līguma grozīšana un izbeigšana

Administratīvais līgums **izbeidzas**, ja:

- 1) tas ir izpildīts;
- 2) izbeidzas tā termiņš;
- 3) tas ir uzteikts un iestājies uzteikuma termiņš;
- 4) publiskā persona to vairs nevar pildīt sakarā ar tiesisko apstākļu maiņu⁴⁶.

Uzskaitītajos gadījumos administratīvais līgums zaudē spēku uz likuma pamata.

Ja administratīvais līgums ir slēgts iestādes rīcības brīvības ietvaros (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80. panta pirmās daļas 2. punkts) un privātpersona attiecīgo administratīvo aktu vai faktisko rīcību apstrīd vai pārsūdz, likums prezumē, ka tas ir uzskatāms par administratīvā līguma uzteikšanu⁴⁷.

Vērtējot priekšnoteikumus administratīvā līguma vienpusējam uzteikumam, ir jāņem vērā, ka attiecībā uz administratīvo aktu Administratīvā procesa likuma 85. un

⁴⁴ Valsts pārvaldes iekārtas likums 82. panta pirmā daļa

⁴⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likums 82. panta otrā daļa

⁴⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 86. panta pirmā daļa

⁴⁷ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 83. pants

86. pantā paredzēti vairāki gadījumi, kad iestāde var atcelt administratīvo aktu pēc savas iniciatīvas. Savukārt Administratīvā procesa likuma 87. pantā paredzētas privātpersonas tiesības prasīt administratīvā akta atcelšanu vai grozīšanu, ja ir mainījusies tiesiskā vai faktiskā situācija.

Ievērojot Administratīvā procesa likuma 3. pantā noteikto, Administratīvā procesa likuma 85., 86. un 87. pants ir piemērojams arī attiecībā uz administratīvo līgumu⁴⁸ un tajā minētie priekšnoteikumi var būt par pamatu administratīvā līguma **vienpusējai uzteikšanai**.

Normatīvie akti tiešā tekstā neparedz regulējumu par administratīvā līguma **grozīšanu**. Tomēr, tā kā Administratīvā procesa likums pieļauj administratīvā akta grozīšanu⁴⁹, tad, ievērojot Administratīvā procesa likuma 3. panta trešajā daļā noteikto, attiecīgā līguma puse var piedāvāt grozīt administratīvo līgumu, tostarp pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 85.-87. pantā norādītajiem apstākļiem.

Ne vienmēr līguma izbeigšana būtu lietderīgākais un piemērotākais situācijas risinājums. Administratīvā līguma uzteikums ir pieļaujams, ja nav iespējama līguma pielāgošana jaunajiem apstākļiem⁵⁰.

Ja iestāde uzteic administratīvo līgumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 3. pantu un 85. panta otrās daļas 3. un 4. punktu, publiskajai personai iestājas zaudējumu atlīdzināšanas pienākums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 85. panta trešajai daļai, tulkojot to kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 3. pantu.

⁴⁸ Briede J. Administratīvā līguma noslēgšanas problemātiskie aspekti. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 219. lpp.

⁴⁹ Skat., piemēram, Aperāne K. 87. pants. Administratīvā procesa uzsākšana no jauna uz iesnieguma pamata. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 871. lpp.

⁵⁰ Skat. Briede J. Administratīvā līguma noslēgšanas problemātiskie aspekti. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 219. lpp.

11. Administratīvā līguma apstrīdēšana augstākā iestādē

No normatīvajiem aktiem nav izsecināmas privātpersonas tiesības apstrīdēt administratīvo līgumu augstākā iestādē.

Administratīvā akta vai faktiskās rīcības gadījumā runa ir par vienpusēju iestādes virskundzības rīcību, ko privātpersona nevar ietekmēt, un tādējādi administratīvā akta apstrīdēšanai ir privātpersonas tiesību aizsardzības funkcija. Administratīvā līguma gadījumā puses **brīvprātīgi** noslēdz līgumu ar tādu saturu, kas ir pieņemams visām iesaistītajām pusēm, tai skaitā privātpersonai. Ja kāda no līguma pusēm nepiekrīt kādam līguma noteikumam vai nav iespējams panākt vienošanos par kādu strīdīgu punktu, tiesiskās attiecības var atrisināt ar vienpusēju iestādes rīcību – administratīvo aktu vai faktisko rīcību, ko privātpersonai ir tiesības apstrīdēt vai pārsūdzēt vispārējā kārtībā.

Tā kā privātpersonai ir iespēja izteikt viedokli par administratīvo līgumu tā slēgšanas procedūrā, tad tā apstrīdēšana nepilda privātpersonas tiesību aizsardzības funkciju, kā dēļ šāda apstrīdēšana neatbilst administratīvā līguma institūta būtībai.

Tāpat jāņem vērā, ka administratīvais līgums ir saskaņojams ar augstāku iestādi⁵¹, kas nozīmē, ka augstāka iestāde jau ir izvērtējusi administratīvā līguma saturu.

12. Vēršanās tiesā ar pieteikumu par administratīvo līgumu

Tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto⁵². Tādējādi personai nav tiesību iesniegt pieteikumu tiesā par atkāpšanos no līguma tāpēc, ka tā nevēlas to pildīt, vai kādu citu subjektīvu iemeslu dēļ (izņemot, ja līgums noslēgts viltus vai spaidu ietekmē⁵³).

Administratīvajā tiesā var iesniegt **pieteikumu par:**

- 1) administratīvā līguma atbilstību tiesību normām,
- 2) tā spēkā esamību,

⁵¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 82. pants

⁵² Civillikuma 1587. pants

⁵³ Skat. Civillikuma 1891. panta pirmo daļu

- 3) noslēgšanu,
- 4) izpildes pareizību⁵⁴.

Pieteikumu par administratīvā līguma noslēgšanu var iesniegt gadījumos, kad likums paredz obligātu administratīvā līguma noslēgšanu⁵⁵ un kāda no tiesisko attiecību pusēm atsakās slēgt administratīvo līgumu. Likums neparedz lietās par publisko tiesību līgumu noslēgšanu taisīt spriedumu, ar kuru iestādei vēlreiz būtu jāizdara rīcības brīvības apsvērumi⁵⁶. Tā kā lietderības apsvērumi ir jāizdara gan izlīguma gadījumā, gan gadījumā, ja administratīvais līgums tiek slēgts kā administratīvā akta alternatīva vai palīglīdzeklis, tad šādos gadījumos pieteikums tiesā par administratīvā līguma noslēgšanu parasti nav pieļaujams. Izņēmums ir vienlīdzības princips, proti, privātpersona var prasīt noslēgt līgumu, ja tas atbilst iestādes praksei.

Ja administratīvais līgums ir noslēgts **kā administratīvā akta alternatīva vai palīglīdzeklis**, pieteikumu tiesā var iesniegt par jebkuru no Administratīvā procesa likuma 184. panta pirmās daļas 4. punktā paredzētajiem pieteikuma veidiem.

Izlīguma gadījumā jāņem vērā Civillikumā ietvertais izlīguma regulējums⁵⁷. Civillikumā paredzēts, ka izlīgums ir līgums, ar kuru tā dalībnieki kādu apstrīdamu vai kā citādi apšaubāmu savstarpēju tiesisku attiecību, savstarpēji piekāpdamies, pārvērš par neapstrīdamu un neapšaubāmu⁵⁸. Izlīgumam ir vienāds spēks ar likumīgā spēkā nākušū tiesas spriedumu, un tādēļ izlīgumu nevar vienpusēji ne apstrīdēt, ne atcelt⁵⁹. Ja viens no izlīguma dalībniekiem izlīgumu neizpilda, tad otram ir tiesība tikai prasīt tā izpildīšanu; bet izlietot agrāko, ar izlīgumu izbeigto prasījumu viņš vairs nevar⁶⁰. Ja izlīgums noslēgts viltus vai spaidu ietekmē, tad to var apstrīdēt⁶¹. Maldības dēļ apstrīdēt izlīgumu var tikai tad, kad par patiesi pastāvošu

⁵⁴ Administratīvā procesa likuma 184. panta pirmās daļas 4. punkts

⁵⁵ Piemēram, Teritorijas attīstības plānošanas likuma 31. panta pirmā daļa

⁵⁶ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-558/2011 12. punkts

⁵⁷ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 5. aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-399/2013 10. punkts

⁵⁸ Civillikuma 1881. pants

⁵⁹ Civillikuma 1885. pants

⁶⁰ Civillikuma 1886. pants

⁶¹ Civillikuma 1891. panta pirmā daļa

pieņemtais apstākļi, kurš bijis par izlīguma pamatu, bet nevis par tā tiešo priekšmetu, vēlāk izrādās par nepatiesu⁶².

Tātad atbilstoši Civillikumam izlīgumu var apstrīdēt tikai izņēmuma gadījumos, kad izlīgums noslēgts viltus vai maldības dēļ. Citkārt izlīgums ir neapstrīdams. Šīs atziņas attiecināmas arī uz administratīvo līgumu, kurš noslēgts ar mērķi izbeigt tiesisku strīdu.⁶³

Izņēmuma gadījumā tiesa var uzlikt par pienākumu iestādei slēgt izlīgumu:

- ja izlīguma noslēgšana ir nevis iestādes rīcības brīvība, bet no tiesību normām izrietošs pienākums,
- ja iestāde pati samazinājusi savu rīcības brīvību līdz minimumam, izsakot saistošu piedāvājumu noslēgt izlīgumu, kuru privātpersona ir pieņēmusi,
- pamatojoties uz vienlīdzības principu – gadījumos, kad iestāde līdzīgos tiesiskos vai faktiskos apstākļos ir slēgusi izlīgumu.⁶⁴

---

⁶² Civillikuma 1891. panta otrā daļa

⁶³ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 5. aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-399/2013 10.-11. punkts

⁶⁴ Litvins G. 80.¹ pants. Izlīguma noslēgšanas iespēju izvērtēšana. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs dr. iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 786. lpp.